

καί με ὅλες τίς ἀτέλειες ποῦ ἤμπορεῖ νά παρσυιάζῃ, φέρνει καθαρή καί ἔντονη τήν ἔθνική σφραγίδα καί ζωηρό καί γόνιμο τὸ δημιουργικὸ πνεῦμα, ἐκεῖ ποῦ στὴ Γερμανία πλανιέται σὲ μιὰ ἄσκοπη, ξερή, ἄγονη καί ξεθυμασμένη βιγνερικὴ μίμησι σὲ ὅλα. Καί τὸ δραματικὸ Θεάτρο, ὁ σὸ τέλος, ἐνῶ ἐδέχθηκεν ὅλη τὴν ἐπίδρασι τοῦ βορείου θεάτρου, τοῦ Ἴφενικοῦ ἰδίως, ὁ στήν ψυχρὴ παρατήρησι μιᾶς ψυχολογικῆς καί φυσιολογικῆς ἀλήθειας, (κάθε ἐπίδρασις καλὴ εἶνε ὅταν γίνηται ἐν μέτρῳ), ριζικῶς χωρίζεται ἀπ' αὐτὸ ὁ στήν αἰσθητικὴ καί φιλοσοφικὴ ἀντίληψι, γιὰτι ἐνῶ τὸ βόρειο φαίνεται πῶς πάσχει ἀπὸ μιὰ ὑπερτροφικὴ προσήλωσι γιὰ τοὺς ἥρωας στὴ ζωὴ μιᾶς παθολογικῆς ἀνθρωπότητος, ποῦ συχνά ἀναπαριστάνει, πλοῦσιο ἀπὸ μιὰν ἀπαισιόδοξή ἀλήθεια, ἀλλὰ καί ἀδύνατο σὲ καλλιτεχνικὸ πλοῦτο καί ὁ στή πλαστικὴ ὡμορφιά, τὸ λατινικόν, με εὐρύτερη ἀντίληψι, στρέφεται πρὸς μὴν ὑγιέστερη ζωὴ, συγκεντρώνει ὅλων τῶν τεχνῶν τὴν συνδρομὴν, γιὰ τὸν σκοπὸ μιᾶς πληρέστερης καλλιτεχνικῆς ἀναπαράστασεως, διατηρεῖ καί τρέφει τὴν ἀρχαία ἀγάπη γιὰ τὴν πλαστικὴ ὡμορφιά, κ' ἔχει γιὰ βάσι καί ψυχὴ τὴ θρησκεία τῆς Μοίρας, ὅπως τὴν ἤθελεν ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ Τραγωδία, νὰ συγχωρῇ τὸ ἄδικο γιὰ μιὰ Διὸς ἀρμονία, καί νὰ μὴ δημιουργῇ ἀπαισιόδοξους ἐπαναστάτας Προμηθεῖς, ἀλλ' ἰσχυροὺς καί γαλήνιους πολεμιστὰς ὁ στήν πάλη τῆς ζωῆς. Καί ἡ προσπάθεια τῆς δημιουργίας αὐτοῦ τοῦ θεάτρου, ὀφείλεται ὁ στὸν Γαβριήλ Δ' Ἀννούντιο, ὁ στὸν μεγαλῆτερο ἀντιπρόσωπο τῆς νεο-λατινικῆς τέχνης.

Αὐτὲς τίς σκέψεις μοῦ ἐγέννησαν ἡ νεο-λατινικὴς φυλὴς καί τὸ βιβλίον τοῦ κ. Bazalgette. Τίς ρίχνω ἐδῶ ἐλευθερα, χωρὶς νὰ ἔχω τὴν ἀξίωσι νὰ τίς ἐπιβάλω σὲ κανένα. Ὁ καθένας ἄς σκεφθῇ ὅπως θέλει. Ἐγὼ ἔτσι σκέπτομαι καί ἔτσι κρίνω. Ἀφότου ἡ ἀνθρωπότης ἄρχισε νὰ ζῆ, δύο ὑπῆρξαν ἡ θρησκείες τῆς ψυχῆς, ἡ μία φυσιολατρικὴ, ἡ ἄλλη μεταυσικὴ. Μοῦ φαίνεται (καί ἡ ἱστορία τὸ λέει), ὅτι ἡ πρώτη ἀπὸ τίς δύο ἐδημιούργησε πάντα τὴ μεγάλη, τὴν ἰσχυρὴ ζωὴ, καί τὴν μεγάλη καί ἀθάνατη τέχνη. Βέβαια, τὴν ἀληθινὴ καί ἰσχυρὴ ζωὴ, δὲν τὴν σκοτίζουν, οὔτε ἡ ἀπαισιόδοξία, οὔτε ἡ μεταφυσικὴς ὄνειροπολήσεις.

Γεώργιος Λαυπελῆς

ΗΜΙΘΕΟΙ ΚΑΙ ΦΙΛΙΣΤΑΙΟΙ

(Ἔνα ἀνοικτὸ γράμμα ε' τὴν «Κριτικὴν»)

Ἄγαπτοί μου,

Σὲ κάθε ἔθνος ὑπάρχουν δύο κατηγορίες ἀνθρώπων. Ἐκεῖνοι ποῦ σκεφτόνται βαθιά, κ' ἐκεῖνοι ποῦ μιλοῦν καί γράφουν γιὰ τὸ κάθε τι χωρὶς νὰ πολυσκεφθοῦν, ἀλλ' ὅ,τι τοὺς φέρει ἢ στιγμαῖν.

Οἱ πρῶτοι εἶνε οἱ λιγοστοὶ καί διαλεχτοὶ κ' ἀνάμεσα ε' τὸν κοινωνικὸ σур-φετὸ ἀποτελοῦν τὴν πνευματικὴν τοῦ ἀριστοκρατία. Οἱ δεῦτεροι εἶνε ὁ ὄχλος, εἶνε ἡ ρουτίνα ντυμένη τὸ φῶρεμα κάποιας μεγάλης ιδέας, με τὸν σκοπὸ νὰ ξιπάσῃ ἐφῆμερα, γιὰ νὰ κατασταλάξῃ καί πάλι ε' τὸν χυδαῖσμό ἀπ' ὅπου καί ξάνοιξε.

Οἱ ἀνθρώποι τῆς πρώτης κατηγορίας, ε' ὁποιονδήποτε κλάδο ἐπιστημονικὸ ἢ καλλιτεχνικὸ κ' ἂν ἀνήκουν, ἐργάζονται ἀκατάπαυτα ἡσυχὰ καί σιωπηλά. Ὁ

θόρυβος δὲν τοὺς συγκινεῖ. Ὁ ἔπαινος ἢ οἱ κατηγορίες τοὺς ἀφίνουν ἀδιάφορους. Περνοῦν ἀπὸ σιμά τους μὰ δὲν τοὺς ἐγγιζοῦν, γιατί ἡ σκέψη τους δουλεύει, καὶ βαθιά, πιδ βαθύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον, γνωρίζουν πῶς μέσα εἰς τὴ ζωὴ ὄργανα εἶνε μᾶς ὑπέρτερης ιδιοτροπίας τῆς Δημιουργίας.

Ἦθελα, κ' εἶνε παντοτεινὴ μου εὐκλή, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, τέτοιοι νὰ ἦσαν. Διαλεχτοὶ καὶ προκομμένοι, μὲ τὸν νοῦ γοργὸ καὶ τὴν σκέψη βαθειά, σὲ κάθε εἶδος τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς καλλιτεχνίας πού καναπιάνονται. Μὰ εἶνε λιγάκι δύσκολο αὐτὸ, γιατί, γιὰ νὰ γίνῃ κανεὶς μεγάλος χρειάζονται, ὅπως μᾶς τὸ ψιθυρίζει ὁ Εὐριπίδης, δύο πράγματα. Πρῶτα πρέπει νὰχρ γεννηθῆ κανεὶς μεγάλος καὶ διαλεχτὸς καὶ δεύτερα νὰ μάθῃ νὰ ἐργάζηται χωρὶς ἀνάπαυσιν. Κι' αὐτὸ, ὄχι γιὰ τοὺς πραγματικοὺς Ἕλληνας, μὰ γιὰ τοὺς σημερινοὺς κατοίκους τῆς Ἑλλάδας εἶνε ἀπὸ τὰ πιδ σπάνια φαινόμενα.

Οἱ διαλεχτοὶ εἶνε οἱ τιτᾶνες. Ἠμίθεοι, πάντα μπροστὰ πηγαίνουν καὶ τὸ φῶς ὑφαίνουν τοῦ πολιτισμοῦ. Γι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχουν πρόσωπα. Τρυγῶ τοὺς μόνο πράγματα βλέπουν κι' ἀγκαλιασμένοι τὸ φῶς, νὰ φωτίσουν θέλουν μὲ τὴν σοφία τους καὶ τὴν ἀγάπη τους τὴν ἀνυπόκριτη. Δὲν συμβουλεύουν, οὔτε δασκαλεύουν, οὔτε πωλοῦν ἐξυπνάδα, δείχνουν μόνον μὲ καλωσῆνη καὶ μὲ ἀδρότη τὰ σφάλματα. Οἱ μυαλωμένοι τοὺς ἀκοῦν, οἱ ἄμυαλοι τοὺς ἀφίνουν νὰ τραβοῦν εἰς τὸν δρόμο τους ῥίχνοντάς τους λιθάρια ἐπάνω τους γιατί εἶνε τὰ πανύψηλα δέντρα γιομάτα ἀπὸ καρπούς.

Οἱ ἄνθρωποι ὅμως τῆς δεύτερης κατηγορίας γιὰ ψύλλου πῆδημα ξεφαντώνουν. Ὁ συρφετὸς ἔτσι ξεφαντώνει, ὄχι ἀπὸ θεϊκὸ ἐνθουσιασμό, ὄχι ἀπὸ ἀπλότη, ἀλλὰ ἀπὸ ἐλαθρομυαλιά. Σ' αὐτόν, ὅλα τὰ ζητήματα εἶνε εὐκόλα, καὶ γι' αὐτὸ τὸν βλέπομε νὰ καταπιάνεται εἰς τὶς ὁμορφές τέχνες, εἰς τὴν ἐπιστήμη, εἰς τὰ γράμματα μὲ τὴν ἴδια ἀσυνειδησία μ' ὅση τριγυρνώντας εἰς τὰ καφενεῖα καὶ κακολογώντας ὅλα καὶ ὅλους. Ἡ Ἀλήθεια γι' αὐτόν εἶνε τὸ ἀτομικὸ συμφέρο, τὸ πιδ ταπεινὸ, καὶ Ὁμορφιά τὸ ἀλοιώρισμα τῶν ματιῶν του.

Ὅπου στέκονται καὶ ὅπου σταθοῦν γιὰ τὴν εἰλικρινειὰ τους μιλοῦν. Θορυβοῦν γιὰ νὰ τοὺς προσέξουν οἱ ἀπλοῖκοι καὶ τοὺς χειροκροτήσουν. Πετζοκόβονται γιὰ τὴν Ἀλήθεια καὶ γιὰ τὴν Ζωὴ φαινομενικῶς, ἐνῶ κατάβαθα ὁ πετζοκομὸς τους καὶ ἡ εἰλικρινειὰ τους εἶνε ἡ προσωποποίησις τῆς ψευτιᾶς.

Σύμβολα πραγματικὰ γι' αὐτοὺς δὲν εἶνε ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ὁμορφιά. Εἶνε μέσα γιὰ νὰ δείξουν πῶς γι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει τίποτε ὑψηλὸ καὶ μεγάλο. Ἀρπάζουν τὶς πολυτιμώτερες καὶ τὶς ἱερώτερες ιδέες γιὰ νὰ φτάσουν κάπου, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸν ἐξευτελισμὸ αὐτῶν τῶν ιδεῶν, ἀρκεῖ μόνον πού τοὺς ὑπηρετοῦν εἰς τὰ προσωπικὰ τους πάθη. Κι' αὐτοὶ εἶνε οἱ σακουλιέδες τῆς σκέψης, τῆς τέχνης, τῆς ἐπιστήμης. Εἶνε οἱ σλαῦοι τοῦ Φαλμεράγερ, οἱ εἰλωτες τοῦ Φουγιέ κι' οἱ διαβατικοὶ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδας γιὰ μένα. Κ' εἶνε ὁ συρφετὸς αὐτὸς πού θέλει νὰ φτάσῃ κάπου, μὰ τὸ ἐνστικτὸ του τὸν ὁρνεὶ εἰς τὸν βοῦρκο, γιατί συμβουλεύεται του καὶ συντρόφισσά του τὴν ἐπιπολαιότητα ἔχει καὶ στήριγμα του τὴν χυδαίότη.

Καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶνε ὁ ὄνος τοῦ παραμυθιοῦ. Πάντα μὲ δέρμα λιονταριοῦ προβάλλουν γιὰ νὰ δείξουν σὲ λίγο εἰς τοὺς διαλεχτοὺς τὴν ἀληθινὴν καταγωγή τους.

Σ' αὐτὴ τὴν δευτέρῃ κατηγορίᾳ ἀνήκει κι' ὁ «Νουμάς» μὲ μερικοὺς συνεργά-

τες του. Πολλοὶ θέλουν νὰ εἰποῦν πῶς ὁ διευθυντὴς τοῦ εἶνε **Κοῦκος**. Ἐγὼ δὲ τὸ πιστεύω. Ἄλλως τε ἕνας κοῦκος περισσότερο ἢ ὀλιγώτερο εἶ ταῖ Ἑλληνικὰ γράμματα, δὲν θὰ χάσῃ ἢ Βενετιά βελόνι.

Πιστεύω νὰ τὰ ξαναποῦμε. Γιὰ τὴν ὥρα σὰς σφίγκω τὸ χέρι.

ὁ πάντα δικός σας

Πέτρος Ζητουριάτης

Ἀθήνα 10 Αὐγούστου 1903.

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Sull'opera di Giovanni Bovio, ὑπὸ Α. Lalia Paternostro. — Ἐνα βιβλίο, ὅπου ὁ νεαρός συγγραφεὺς του, γνωστὸς στοὺς φιλολογικοὺς κύκλους τῆς Ἰταλίας, καὶ ἔνθερος ἐκτιμητῆς τοῦ ἀποθανόντος φιλοσόφου καὶ καλλιτέχνου, μεγάλου δὲ φιλέλληνος Ἰωάννη Μπόβιο, ἐκθέτει μὲ συντομία καὶ ἀκριβῆ καὶ βαθεῖα παρατηρητικότητα, τὶς γενικὲς γραμμὰς τοῦ ἔργου του, μελετῶν δὲ καὶ κρίνων αὐτό, τὸ ὑπερασπίζεται μὲ τόλμη καὶ πεποίθησι ἀπὸ τὶς ὀλίγες ἀνίσχυρες ἐπιθέσεις μερικῶν δυσμενῶν σχολιαστῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ δυνατοῦ φιλοσόφου.

*
* *

Le Bonheur des Hommes. Piece en un acte, ὑπὸ Roger Le Brun. — Περὶ τοῦ μονοπράκτου αὐτοῦ δράματος τοῦ φίλου συντάκτου τῆς Critique Internationale καὶ συνεργάτου τῆς «Κριτικῆς» θὰ γράψωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος.

*
* *

Le Littérature neo-grecque ὑπὸ Phileas Lebesgue. — Συνοπτικὴ μελέτη καὶ ἐπισκόπησις τῆς νεο-ελληνικῆς φιλολογίας ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἑλληνομαθοῦς ποιητοῦ Φίλεας Λεμπέγκ, συνοδευομένη καὶ μὲ βιβλιογραφικὰς σημειώσεις τῶν παλαιῶν καὶ νέων ἐκδόσεων.

*
* *

Ἔργα. Ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ κ. Μ. Μαλακάση. — Γιὰ τὴ συλλογὴ αὐτὴ ὁ συνεργάτης μας κ. Ζητουριάτης θὰ γράψῃ ἐν τῷ προσεχῆς τεύχῳ.

Ἡ συνέχεια τῆς μελέτης «Οἱ ἐγκληματῆται εἰς τὴν τέχνην», θὰ πᾶν ἐν τῷ προσεχῆς τεύχῳ.

